

Vroege en volmiddeleeuwse bewoning te Erembodegem "Zuid IV" (O.-VI.)

Mieke VAN DE VIJVER, Frederik WUYTS, Bart CHERRETTÉ, Koen DE GROOTE & Jan MOENS

Naar aanleiding van de geplande aanleg van het bedrijventerrein "Zuid IV" vond in mei 2007 na advies door het Agentschap R-O Vlaanderen een grootschalig proefsleuvenproject plaats te Erembodegem "Terjoden" (Aalst). Dit werd in opdracht van de bouwheer SOLvA (Streekontwikkeling Land van Aalst) uitgevoerd door het Ename Expertisecentrum, onder begeleiding van de Provincie Oost-Vlaanderen en het VIOE. Bij de aanleg van een Distrigasleiding in 1998 kwam op deze locatie reeds een volmiddeleeuwse site uit de 12de en vroege 13de eeuw aan het licht (DE GROOTE K. & MOENS J. 1999).

Deze kon ook tijdens het proefonderzoek aangeduid worden, maar er is meer : naast sporen uit de ijzertijd, bronstijd en Romeinse periode werden een Karolingische- en een tweede volmiddeleeuwse zone aangesneden.

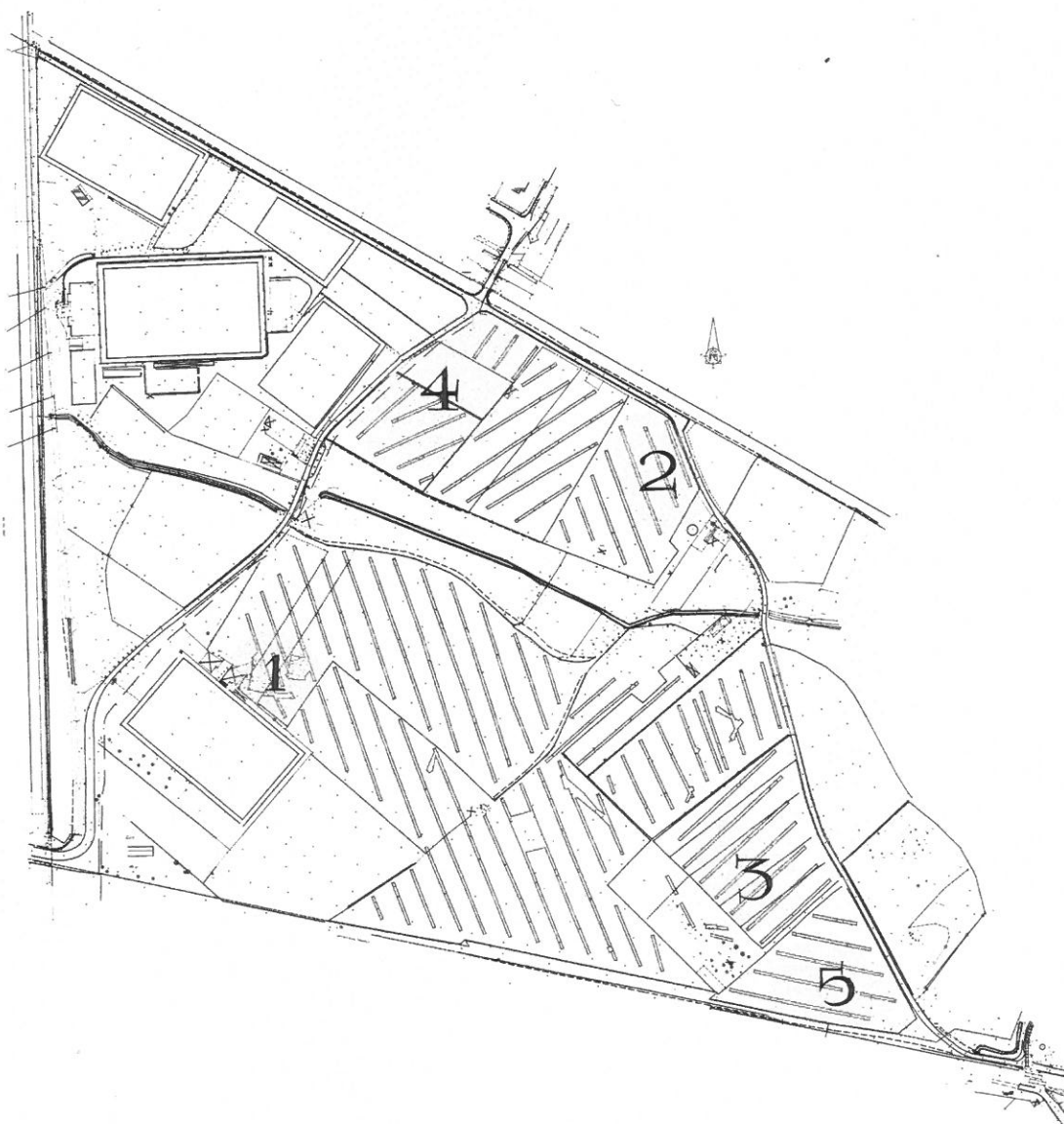

Fig. 1 : 1 : ijzertijdzone; 2 : Romeinse zone; 3 : Karolingische zone; 4 : volmiddeleeuwse zone (12de-13de eeuw); 5 : volmiddeleeuwse zone (11de eeuw)

In augustus startte de grootschalige opgraving van de tijdens het prospectie-onderzoek gedetecteerde vindplaatsen (Fig. 1), ditmaal onder directie van SOLvA zelf.

In september 2007 werd vlak naast het in 1998 opgegraven aardgasleidingtracé, een opgravingsvlak aangelegd (ca 4200 m²; Fig. 1-4).

Er werd een gracht aangetroffen die haaks georiënteerd stond op een aanpalende beekvallei. In de vulling bevond zich aardewerk dat in de 12de en vroege 13de eeuw gedateerd kan worden. De gracht vertakte zich op twee plaatsen zodat ze een artisanale zone (30 x 45 meter) afbakende die bestond uit een reeks kuilen van variabele grootte, meestal bestaande uit een donkergrijze lemige, houtskoolrijke vulling en vaak brokken verbrande leem, ijzerslakken, dierlijk bot en aardewerkfragmenten.

Ten westen van de artisanale zone en deels onder de gracht kwamen paalsporen aan het licht. Hierin viel een gebouw met een drieschepig grondplan te herkennen (ca 20 x 11m, type Oost Souburg IVa) maar dan met afgeronde lange zijden.

Ten westen van deze gebouwplattegrond, en deels er door oversneden, werden nog een reeks paalsporen aangetroffen. Daarvan is het grondplan en de positionering tegenover het vorig gebouw onduidelijk, waardoor de relatieve datering en een correcte interpretatie van de constructie vooralsnog onzeker blijft. Verder werden er nog verspreid over het opgravingsvlak paalsporen aangetroffen, waaruit nog geen gebouwen of bijgebouwen konden gedistilleerd worden. Vermeldenswaardig is een geïsoleerde kuil waarin 10de eeuwse aardewerkfragmenten met radstempelversiering werden gevonden. Dit lijkt te wijzen op een oudere occupatie op deze plaats.

In december 2007 werd een kleiner opgravingsvlak van ca 3000 m² aangelegd, ongeveer 400 meter ten zuiden van de bovengenoemde site (Fig. 1-3). Op dit perceel werden in de proefsleuven reeds kogelpotfragmenten uit de Karolingische periode (9de eeuw) gevonden. Bij afgraving bleek ook hier een gebouwplattegrond en minstens twee spiekertjes onderscheidbaar. Het areaal rond deze structuren werd omgeven door een reeks onderbroken grachten, waarvan de oriëntatie nog steeds door de huidige perceelsgrenzen gerespecteerd wordt. De Karolingische site, gelegen aan de rand van een kouter aan de samenvloeiing van de twee begrenzende beken, wordt aan de westzijde geflankeerd door een bestaande veldweg die het achterliggende koutergebied centraal doorloopt. Een coupe op deze veldweg leverde karrensporen op. Deze elementen lijken duidelijk met elkaar in relatie te staan.

Fig. 2 : recipiënt in roodbeschilderd aarde werk (proefsleuf 29, spoor 7)

Fig. 3 : glasfragment met metaaldraadversiering (proefsleuf 29, spoor 7)

In dezelfde maand werd een tweede volmiddeleeuwse zone vrijgemaakt in het perceel direct naast de Karolingische site, aan de andere zijde van de genoemde veldweg (Fig. 1-5). Dit opgravingsvlak van ca 4300 m² heeft op het eerste zicht nog geen gebouwplattegronden opgeleverd. Toch kwamen hier in het proefsleuvenonderzoek reeds enkele belangrijke vondsten aan het licht die gedateerd worden in de 11de eeuw. Vermeldenswaardig is met name een vrij volledige recipiënt in roodbeschilderd aardewerk (Fig. 2) en een glasfragment met metaaldraadversiering (Fig. 3). De eigenlijke opgraving van deze site is slechts recentelijk van start gegaan (januari 2008), waardoor de gegevens hier omtrent nog schaars zijn.

De hier gepresenteerde resultaten zijn slechts voorlopig. Het is nog afwachten tot het onderzoek is afgerond vooraleer verdere uitspraken kunnen gedaan worden over deze sites, hun relatie onderling en de relatie met het omliggende akkerland.

Bibliografie

DE GROOTE K. & MOENS J., 1999. Middeleeuwse sporen in Erembodegem Terjoden (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis*, 22, p. 20-21.

Apports de l'archéologie extensive devant le site fossoyé dit « Le Vieux Château de Longchamp » (comm. de Perthes, Haute-Marne/France)

Geert VERBRUGGHE, avec la collaboration de David DUDA, Yohann THOMAS & Vincent DESBROSSE

Sur le territoire de la commune de Perthes (Haute-Marne/France), deux sablières sont à l'origine de plusieurs interventions préventives depuis 1990. Au gré de l'avancement des exploitations qui concernent une surface d'environ 150 ha, elles révèlent les vestiges archéologiques conservés depuis la période néolithique sur le terroir d'un ancien site fossoyé, dit « le Vieux Château de Longchamp » sur le cadastre ancien (1825). Ce lieu-dit « Longchamp » apparaît dans les textes dès 1220 ; un parchemin de 1573 démontre qu'il formait alors une seigneurie particulière avec justice ; puis les visites pastorales indiquent que ce lieu-dit d'un cimetière et d'une église, dite en ruine dès 1627, alors qu'en 1679, elle n'est plus qu'une « chapelle de secours » car les baptêmes et les mariages se déroulaient alors dans le village de Perthes, situé à environ 2 km.

Dans l'état actuel des investigations, les fouilles concernent notamment, de manière extensive, une surface d'environ 250 m de large devant le site fossoyé. Elles ont révélé des fossés parcellaires dont certains remontent à la période gallo-romaine et auxquels deux établissements ruraux fossoyés datés du 1er siècle ap. J-C s'avèrent associés. Ici, nous nous attacherons plus particulièrement à l'évolution du parcellaire médiéval jusqu'au début du XIXe siècle (cf. cadastre ancien) et aux structures qui y sont associées : un petit groupement de sépultures du XIIIe-XIVe siècle hors cimetière paroissial ; des structures agricoles, isolées ou groupées ; et des structures « culturelles ».

Ces vestiges ont été mis au jour lors d'un grand nombre d'interventions depuis 1990 et un nombre d'intervenants équivalent. Dans le cadre de la préparation de cette communication, nous tenterons de regrouper sur un seul plan d'ensemble les interventions levées depuis 2001 avec par une équipe topographique, dont les données